

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 28 november 2024

Mål nr
T 5880-23

PARTER

Klagande

Familjeakademin AB, 556731-8166
Vikbergsvägen 261
152 95 Södertälje

Ombud: Advokat MB

Motpart

Staten genom Justitiekanslern, 202100-6545
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Byråchef AS och föredragande VB
Samma adress

SAKEN

Fastställelse av betalningsskyldighet

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2023-07-17 i mål T 15473-22

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i huvudsaken och fastställer att staten är skyldig att till Familjeakademin AB betala förlikningsbeloppet om 250 000 kr enligt dom av Stockholms tingsrätt den 31 oktober 2018 i mål T 9396-17.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom även i fråga om rättegångskostnader och befriar Familjeakademin AB från skyldigheten att ersätta staten för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förpliktar staten att ersätta Familjeakademin AB för rättegångskostnader

- i tingsrätten med 45 803 kr, varav 42 500 kr för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 november 2022, och
- i hovrätten med 22 500 kr för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från den 17 juli 2023.

Högsta domstolen förpliktar staten att till Familjeakademin AB betala ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 37 500 kr för ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Familjeakademin AB har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa att staten är betalningsskyldig till bolaget för förlikningsbeloppet om 250 000 kr enligt Stockholms tingsrätts dom den 31 oktober 2018 i mål T 9396-17. Bolaget har också yrkat att Högsta domstolen ska befria bolaget från skyldigheten att betala ersättning för statens rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förplikta staten att ersätta bolagets rättegångskostnader i dessa instanser.

Staten har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Familjeakademin väckte 2017 talan mot staten genom Justitiekanslern. Partena träffade i oktober 2018 en förlikning som innebar att staten skulle betala 250 000 kr till bolaget. Tingsrätten stadfäste förlikningen den 31 oktober 2018.
2. Bolaget företrädde i målet av en advokat. Han hade till tingsrätten gett in en fullmakt, som var utfärdad 2013 av bolagets dåvarande ställföreträdare. Enligt fullmakten hade advokaten bl.a. rätt att anhängiggöra och utföra talan vid domstolar och myndigheter, att anta eller förkasta förlikning samt att motta och kvittera medel, handlingar och annan egendom. Justitiekanslern tog del av innehållet i fullmakten i oktober 2018.
3. Inför undertecknande av förlikningsavtalet begärde Justitiekanslern att advokaten skulle komma in med en ny fullmakt som var undertecknad av behörig firmatecknare. Vid denna tidpunkt hade bolaget nya

ställföreträdare. En av dessa utfärdade en ny fullmakt. Fullmakten var likalydande med den tidigare, med den skillnaden att den inte gav advokaten rätt att motta och kvittera medel, handlingar och annan egendom. Advokaten överlämnade fullmakten till Justitiekanslern och begärde att förlikningsbeloppet skulle sättas in på advokatbyråns klientmedelskonto.

4. Den 6 december 2018 beslutade regeringen att ge Kammarkollegiet i uppdrag att betala förlikningsbeloppet till advokatbyråns klientmedelskonto. Betalning skedde den 13 december.

5. Bolaget har anfört att fullmakten från 2013 inte gällde vid tidpunkten för betalningen, eftersom den dels inte var utfärdad av en alljämt behörig företrädare, dels hade återkallats av bolaget. I vart fall har staten bort förstå att bolaget haft för avsikt att ersätta den först utställda fullmakten med den andra och att betalning således skulle ske direkt till bolaget. Betalningen till advokaten skedde därför inte med befriande verkan och advokaten har inte heller betalat beloppet till bolaget.

6. Justitiekanslern har gjort gällande att betalning skett med befriande verkan, att båda fullmakterna var giltiga vid tidpunkten för betalningen, att bolaget inte hade underrättat advokaten om att han inte fick uppbära betalningen och att han därför hade sådan rätt. Staten var i vart fall i god tro om att advokaten fick ta emot betalningen.

7. Tingsrätten biföll bolagets talan på den grunden att staten borde ha förstått att bolaget haft för avsikt att ersätta den tidigare fullmakten med den senare utställda.

8. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom och ogillat bolagets talan. Som skäl har hovrätten anfört att Familjeakademin inte visat att bolaget på ett tillräckligt tydligt sätt inför advokaten har gett till känna sin vilja att den först utfärdade fullmakten inte längre skulle gälla.

Frågan i målet

9. Målet gäller frågan om vad som krävs för att tredje man inte ska kunna göra gällande en fullmakt mot fullmaktsgivaren.

2013 års fullmakt

10. Fullmakten från 2013 åberopades vid Stockholms tingsrätt i det mål som bolaget inledde mot staten 2017 och som avslutades i oktober 2018 genom att tingsrätten i dom stadfäste parternas förlikning. Advokaten uppträdde alltså som rättegångsombud med stöd av fullmakten men fullmakten gav en vidare behörighet än så (jfr 12 kap. 14 § rättegångsbalken).

Rättegångsfullmakter m.m.

11. En rättegångsfullmakt ger som utgångspunkt ombudet behörighet bland annat att för parten ingå förlikning och att ta emot ersättning för rättegångskostnad som har tillerkänts parten, men ger inte rätt att ta emot vad parten har tillerkänts i övrigt (se 12 kap. 14 och 15 §§). Om parten vill ge ombudet en vidare behörighet kan fullmakten förses med tillägg om detta. I den mån fullmakten på så sätt ger behörighet att vid sidan av rättegången vidta förmögenhetsrättsliga handlingar gentemot tredje man, exempelvis motparten, får dock verkningarna bedömas med ledning av avtalslagen.

12. En rättegångsfullmakt kan när som helst återkallas, men motparten måste ha fått kännedom om återkallelsen för att den ska vara gällande i förhållande till henne eller honom (se 12 kap. 18 § rättegångsbalken). Om motparten underrättas om en återkallelse av en rättegångsfullmakt, innebär det att även behörigheten att rättshandla vid sidan av rättegången bortfaller i förhållande till motparten (se 12 § andra stycket avtalslagen). En och samma återkallelse kan alltså få verkningar enligt båda regelverken.

Fullmakter på förmögenhetsrättens område

13. I 2 kap. avtalslagen finns bestämmelser om fullmakter på förmögenhetsrättens område. En fullmakt gäller som utgångspunkt till dess den återkallas. Av 12 § första stycket avtalslagen följer att en fullmaktsgivare som vill att en fullmakt inte längre ska gälla har att vidta vissa åtgärder för att en återkallelse ska anses ha skett. I 13–19 §§ anges hur återkallelse ska ske beträffande de vanligaste fullmaktsformerna. Därutöver kan dock fullmakten återkallas i förhållande till en viss tredje man genom att denne får ett meddelande från fullmaktsgivaren om att fullmakten inte vidare ska gälla (se 12 § andra stycket).

14. Kännetecknande för de angivna fallen av återkallelse är att de förutsätter att huvudmannen är aktiv för att neutralisera de omständigheter som ger mottagaren fog för uppfattningen att en fullmakt ännu består.

15. Att fullmaktsgivaren utfärdar en ny fullmakt innebär inte utan vidare att en tidigare utfärdad fullmakt upphör att gälla (jfr ”Fullmakten och missnöjesanmälan” NJA 1925 s. 360). Flera fullmaktshandlingar från samma fullmaktsgivare kan gälla parallellt och var för sig grunda behörighet. Men när det i en ny skriftlig fullmakt anges att den ska ersätta den tidigare fullmakten – eller detta meddelas på något annat sätt – är den första fullmakten återkallad enligt 12 § andra stycket i förhållande till den som nås av meddelandet.

16. I 20 § behandlas situationen att fullmaktsgivaren inte har återkallat en fullmakt enligt 12–19 §§ avtalslagen men ”tillsagt fullmäktigen att icke göra bruk av fullmakten eller annorledes givit till känna sin vilja, att fullmakten icke vidare ska gälla”. I sådana fall är en rättshandling, som fullmäktigen företar, inte gällande mot fullmaktsgivaren, om tredje man ägde eller bort äga kännedom om förhållandet.

17. Regleringen i 20 § innebär att om fullmaktsgivaren har gett uttryck för att han eller hon bestämt sig för att fullmakten inte längre ska gälla och tredje man kände till eller borde ha känt till detta blir fullmaktsgivaren inte bunden av en rättshandling som fullmäktigen ändå vidtar. Fullmaktsgivaren kan ge uttryck för detta till fullmäktigen, men även på något annat sätt. Det är alltså inte en förutsättning att fullmaktsgivaren först uttryckt sig just i förhållande till fullmäktigen. Bedömningen av tredje mans onda tro bör utgå från vad en person i tredje mans ställning rimligen borde ha förstått med anledning av det som fullmaktsgivaren uttryckt, sett i sitt sammanhang. En fullmaktsgivare är i regel närmast att bära risken för oklarheter i fråga om fullmaktens bestånd och begränsningar av behörigheten, men om tredje man bidragit till en oklarhet bör det kunna vägas in i bedömningen.

Bedömningen i detta fall

18. Den fullmakt som Familjeakademin utfärdade 2013 har legat till grund för advokatens behörighet att i tingsrätten företräda bolaget i tvisten mot staten. Fullmakten kan återkallas i förhållande till motparten t.ex. genom ett skriftligt meddelande till denne.

19. Att den som undertecknat 2013 års fullmakt senare kom att avträda som behörig ställföreträdare för bolaget har inte inneburit att fullmakten förlorat sin verkan (se ”Fullmakten och likvidationen” NJA 2012 s. 328 p. 8).

20. I den fullmakt som bolaget utfärdade och överlämnade till Justitiekanslern 2018 anges inget om att den var avsedd att innebära att den tidigare fullmakten inte längre skulle gälla. Inte heller har bolaget på något annat sätt meddelat Justitiekanslern detta (se p. 15). Bolaget har således inte på föreskrivet sätt återkallat 2013 års fullmakt.

21. Det framgår av den muntliga bevisningen att bolaget när den nya fullmakten utfärdades medvetet strök formuleringen om att advokaten skulle vara behörig att motta betalning och att skälet till detta var att bolagets företrädare förutsåg att det kunde uppkomma en tvist med advokaten om arvodets storlek.

22. Bolaget har alltså utfärdat en ny fullmaktshandling som saknade den tidigare texten om behörighet att ta emot betalning av förlikningsersättningen. Genom den nya fullmakten, som överlämnades till Justitiekanslern, får bolaget anses ha gett uttryck för att advokatens behörighet enligt 2013 års fullmakt att ta emot betalning inte längre skulle gälla (jfr p. 17).

23. Frågan är då om Justitiekanslern därigenom känt till eller bort känna till att bolaget genom den nya fullmakten avsett att begränsa den behörighet som advokaten hade enligt 2013 års fullmakt. Vid bedömningen av denna fråga måste beaktas att det var Justitiekanslern som särskilt efterfrågade en ny fullmakt inför parternas förlikningsavtal. När bolaget, alltså i enlighet med Justitiekanslerns begäran, utfärdade en ny fullmakt och denna hade mer begränsad behörighet borde Justitiekanslern ha förstått att bolaget avsett att det var den nya – och inte den tidigare – fullmakten som skulle reglera advokatens behörighet.

24. Justitiekanslern kan inte göra gällande den längre gående behörigheten enligt 2013 års fullmakt, och betalningen har därför inte skett med befriande verkan.

25. Det ska alltså fastställas att staten gentemot Familjeakademin AB är betalningsskyldig för förlikningsbeloppet, 250 000 kr. Mot denna bakgrund ska hovrättens dom ändras och det slut som tingsrätten kommit fram till fastställas.

26. Staten ska ersätta bolaget för rättegångskostnader. Vad bolaget har begärt för sina kostnader i tingsrätten och Högsta domstolen är skäligt. Yrkad kostnad i hovrätten är vitsordad.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Eric M. Runesson, Jonas Malmberg, Christine Lager och Anders Perklev (referent). Föredragande har varit justitiesekreteraren Caroline Smith.